

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'ל

ערב שבת קודש
חול המועד פסח
י"ח בניסן התשע"ד

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ח בניסן ה'תשע"ד - כ"ה בניסן ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ח בניסן	ה' מאכלות אסורות פרק יד-טו.	ה' רוצח ושמירת נפש פרק ד.	מל"ת קפו. קפו. קצב. קצ.
ש"ק	י"ט בניסן	פרק יז. ה' שחיטה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מל"ת קצג. קנג. קצד. מ"ע קמו.
א'	כ' בניסן	פרק ג-ה.	פרק ו.	מל"ת קא.
ב'	כ"א בניסן	פרק ו-ח.	פרק ז.	מ"ע קמו.
ג'	כ"ב בניסן	פרק ט-יא.	פרק ח.	מל"ת שו.
ד'	כ"ג בניסן	פרק יב-יד.	פרק ט.	מ"ע קמח.
ה'	כ"ד בניסן	נדבות פי וגו'. ספר הפלאה והוא ספר ששי.. ה' שבועות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק י.	מל"ת סא.
ו'	כ"ה בניסן	פרק ד-ו.	פרק יא.	מל"ת סב.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
7.36	7.11.6	1.13	12.40	9.23	6.16	5.16	4.53	4.00	ו', י"ח בניסן
7.37	7.12.3	1.13	12.40	9.22	6.15	5.15	4.52	3.59	ש"ק, י"ט בניסן
7.38	7.13.0	1.13	12.40	9.22	6.14	5.14	4.51	3.57	א', כ' בניסן
7.39	7.13.6	1.13	12.40	9.21	6.13	5.13	4.50	3.56	ב', כ"א בניסן
7.39	7.14.3	1.12	12.40	9.20	6.12	5.11	4.48	3.54	ג', כ"ב בניסן
7.40	7.15.0	1.12	12.39	9.20	6.11	5.10	4.47	3.52	ד', כ"ג בניסן
7.41	7.15.7	1.12	12.39	9.19	6.10	5.09	4.46	3.51	ה', כ"ד בניסן
7.42	7.16.4	1.12	12.39	9.18	6.09	5.08	4.44	3.49	ו', כ"ה בניסן

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (וסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
6:34	7:49	6:50	7:51	6:42	7:51	6:51	7:51	6:51	7:50
6:36	7:50	6:51	7:53	6:43	7:53	6:53	7:53	6:53	7:52
6:39	7:54	6:55	7:57	6:47	7:57	6:57	7:57	6:56	7:56

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

הגאולה באה מתוך ההעלם והחושך

מה עניין סיפור מלחמת סנחריב למעלותיו הנעלות של משיח המתוארות בהפטרה? • למרות שההעלם וההסתר נראים גדולים, אין בכך מניעה שעל־ידי תשובה המתחוללת ברגע אחד יתגלו הגילויים הכי נעלים של הגאולה האמיתית • משיח יפעל את שלימות הבריאה, שתבוא לביטוי בהזדככות הגשמיות עצמה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ר' יהושע, ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל"⁶.
ואף שלכאורה אי אפשר לפסוק הלכה במחלוקת שבגמרא על־פי המדרש, כיוון ש"אין למדין מדברי אגדה"⁷ – הרי ידוע⁸ שהכלל "אין למדין מדברי אגדה" הוא רק בעניין שהוא נגד הגמרא, אבל כאשר בגמרא לא מדובר בזה כלל, או שבגמרא יש פלוגתא ורוצים למצוא במדרש הכרעה – באופנים אלו "למדין מדברי אגדה" (ואף שיש דעות⁹ שגם באופנים אלו "אין למדין מדברי אגדה" – הרי בעלי דעה זו הם מועטים, ואין הלכה כן)¹⁰.
ובענייננו: מכיוון שבעניין זה (אם "בתשרי עתידין ליגאל" או "בניסן עתידין ליגאל") יש בגמרא פלוגתא, ואין בגמרא הכרעה בפלוגתא זו – אפשר להכריע בזה על־פי המדרש.
ונוסף לזה – גם על־פי כללי הגמרא הרי "ר'

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹, שהבעל־שם־טוב נהג לאכול סעודה שלישית ביום אחרון של פסח (דהיינו – גם כשקביעותו היתה בחול), והיה קורא לסעודה זו "סעודת משיח".
שייכותו של אחרון של פסח לעניין המשיח – מודגשת גם בהפטרה, שהרי כל ההפטרה דאחרון של פסח מדברת על דבר משיח: "ויצא חוטר מגזע ישי גו"² – לידת המשיח, "ונחה עליו רוח הוי' גו"³, "והריחו ביראת הוי' גו"³ – פרטי ההנהגה של משיח וכו'.
ובהקדמה – שלאמתו של דבר כל חודש ניסן שייך לגאולה העתידה:
בגמרא⁴ מצינו פלוגתא בין ר' אליעזר לר' יהושע, שלדעת ר' אליעזר "בניסן נגאלו ובתשרי עתידין ליגאל", ולדעת ר' יהושע "בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל". אבל במדרש⁵ – סותם כדעת

6 ראה סה"מ ה'ש"ת ע' 19. ועוד.

7 ראה ירושלמי פאה פ"ב ה"ד.

8 ס' הישר לר"ת סתרי"ט.

9 שו"ת נוב"י מהדו"ת חיו"ד סקס"א.

10 ראה בכ"ז – בספרים שנסמנו בשדי חמד כללים מערכת א' אות צה ואילך. אנציק' תלמודית ערך אגדה בסופו (כרך א ס"ע קלב). וראה גם תורת מנחם – התוועדויות ח"ב ע' 172

הערה 10. ח"ג ריש ע' 247. לעיל ע' 49.

1 שיחת יום אחרון של פסח תש"ב ס"ג (סה"ש תש"ב ס"ע 109) – נעתק ב"היום יום" כב ניסן (אחש"פ). וראה גם שיחת אחש"פ דאשתקד בתחלתה (תורת מנחם – התוועדויות ח"ה ע' 95).

2 ישע"י יא, א.

3 שם, ב"ג.

4 ר"ה יא, רע"א.

5 שמו"ר פט"ו, יא.

אז התחיל העניין ד"ויצא חוטר מגזע ישי", ו"ביקש הקב"ה לעשות חוקיה משיח"¹⁸.

וכמו כן בכל דור ודור, ובפרט עתה ש"כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה" – אין להתפעל מההעלמות וההסתרים, כיוון שבשעתא חדא וברגעא יכולים לפעול את הגאולה.

ובלשון חז"ל¹⁹ "פתחו לי כחודו של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם": די בפנייה אחת ("נָאָרַי אֵיין קער") להקב"ה, "כחודו של מחט", כדי שהקב"ה יפתח "כפתחו של אולם" – "פתחו של אולם" דייקא – שכל הפתחים שבבית המקדש לא היו פתוחים תמיד, ודוגמתם בעניין הגאולה הם הגאולות משאר הגלילות שיש אחריהם גלות²⁰, מה שאין כן "פתחו של אולם" היה פתוח תמיד²¹ – בדוגמת הגאולה העתידה, שהיא גאולה שלימה שאין אחריה גלות²⁰.

ג. וזוהי ההוראה מתוכן הפטרת אחרון של פסח: כשמגיע חודש ניסן בכלל, ואחרון של פסח בפרט, שהוא זמן מסוגל להמשיך את הגאולה – עלול אדם ליפול ברוחו ("אַרְאָפְּאֵלָן בַּאֲ זִיךְ") ולחשוב איזו שייכות יש לו לעניין זה כו'.

ועל זה באה ההוראה מההפטרה, "עוד היום בנוב לעמוד", ואף-על-פי-כן "ויצא חוטר מגזע ישי" – שמבלי הבט על גודל החושך, אפשר להמשיך את הגאולה העתידה, הגאולה השלימה והאמיתית שאין אחריה גלות, שהיא המשכה נעלית ביותר שמעולם לא היתה כדוגמתה, ועד שהיא תכלית שלימות הבריאה – כמבואר בהמשך ההפטרה פרטי ההנהגה דמשיח, שיפעל את כל ההמשכות גם בגשמיות העולם, דהיינו שגשם העולם עצמו יזדכך, שזוהי תכלית הכוונה.

ובפרטיות יותר:

בהתחלת העניין – "והריחו ביראת ה', ולא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אוניו יוכיח"²²,

אליעזר ור' יהושע הלכה כר' יהושע¹¹, ודעת ר' יהושע היא ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל". כל האמור – הוא בנוגע לחודש ניסן בכלל, ולפסח – בפרט. ובפרט באחרון של פסח, לאחר השלמת כל עניני העבודה, הן ביעור כל העניינים ההפכיים ממצה, והן אכילת מצה – הרי יום זה של אחרון של פסח במיוחד הוא יום מסוגל לפעול את ביאת המשיח.

ב. עניין המשכת המשיח באחרון של פסח – נמשך בכל דור ודור, ובכל שנה ושנה, ובפרט – בזמן האחרון בעקבתא דמשיחא, ובשנים שנאמרו עליהם קצים¹².

ובפרט עתה, ש"כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה"¹³ – הרי תשובה מועלת "בשעתא חדא וברגעא חדא"¹⁴, שכאשר ברגע אחד ההנהגה היא כדבעי, אזי אפשר לפעול את ביאת המשיח למטה מעשרה טפחים.

ואין להתפעל מזה שישנם העלמות והסתרים וחושך כפול ומכופל כו' – כפי שלמדים מהפטרת אחרון של פסח:

התחלת ההפטרה היא – "עוד היום בנוב לעמוד ינופך ידו הר בת ציון גבעת ירושלים"¹⁵, דקאי על סנחריב [שהיה מנגד לא רק ל"ירושלים", אלא גם ל"ציון"], דקאי על נקודת היהדות, שהוא עניין פנימי עוד יותר מעניין "ירושלים", שלימות היראה¹⁶], ש"כשממד בנוב וראה את ירושלים קטנה לא חש לדברי אצטגנינו (שאמרו לו להלחם בו ביום דווקא) והתחיל להניף ידו בגאווה, וכי על עיר כזו הרגזתי כל החיילות האלו, לינו פה הלילה ולמחר ישליך בה איש אבנו"¹⁷.

ולמרות שסנחריב היה כל כך חזק בעיני עצמו ובטוח בניצחונו, עד שסבר שאין לו צורך כל למחר ולהלחם בירושלים בו ביום (שמזה מובן גודל ההעלם וההסתר) – אף-על-פי-כן, הרי כבר

(11) ראה אנציק' תלמודית ערך הלכה (כרך ח) סכ"א (ע' רצד). וש"נ.

(12) ראה לעיל [תו"מ כרך יא] ע' 161. וש"נ.

(13) סנהדרין צו, ב.

(14) ראה זח"א קכט, סע"א.

(15) ישעי' יו"ד, לב.

(16) ראה לקו"ש חט"ו ע' 234. וש"נ.

(17) פרש"י עה"פ.

(18) סנהדרין צד, א.

(19) ראה שהש"ר פ"ה, ב [ב]. וראה לקו"ש ח"א ע' 191 הערה 17. וש"נ.

(20) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב.

(21) מדות פ"ב מ"ג. וראה לקו"ת שה"ש לה, ג. ובכ"מ. מכתב ח"י מנחם אב שנה זו (אגרות-קודש ח"ט ע' רמא).

(22) ישעי' יא, ג.

רמ"ח איברים ושס"ה גידים, רמ"ח איברים גשמיים ושס"ה גידים גשמיים, ובאיברים גשמיים אלו – יתגלה העניין ד"והריחו ביראת ה'".

ונמצא שביאת המשיח פועלת תכלית השלימות בכריאה – שגם בדברים הגשמיים, ועד "חור פתן" ו"מאורת צפעוני", יומשכו בגילוי העניינים הנעלים ביותר.

וכאמור, מבלי הבט על תוקף ההעלם ד"עוד היום בנוב לעמוד" – אפשר לפעול עניין זה בכל שנה ושנה באחרון של פסח, "בשעתא חדא וברגעא חדא".

ד. ומכיוון שלכל עניין יש צורך בהכנה – הרי ההכנה לעניין האמור (גילוי המשיח באחרון של פסח) היא ההתעוררות בסעודה השלישית דאחרון של פסח, שהבעל-שם טוב קראה בשם "סעודת משיח".

– הבעל-שם טוב הוא זה שעלה להיכל המשיח ושאלו "אימתי קאתי מר", וענה לו משיח "לכשיפוצו מעינותיך חוצה"³². ובמילא, ידע הבעל-שם טוב את כל הסדר של ביאת המשיח, שהרי משיח בעצמו גילה לו עניין זה!

ולכן, הרי על-ידי הפצת מעינות תורתו של הבעל-שם טוב, שהיא תורת החסידות, וההתעוררות בסעודה השלישית דאחרון של פסח, שהבעל-שם טוב קראה בשם "סעודת משיח" – אפשר להמשיך "בשעתא חדא וברגעא חדא" את הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח, למטה מעשרה טפחים.

(מהתוועדות אחרון של פסח תשי"ד, 'תורת מנחם' כרך יא עמ' 209-213. בלתי מוגה)

(32) אגה"ק דהבעש"ט הידועה – נדפסה בכתר שם טוב בתחילתו. ובכ"מ.

"דמורה ודאין"²³, דהיינו שמישח ידון במשפטים גשמיים על-פי העניין ד"והריחו ביראת ה'" (כמוכח מסיפור הגמרא שעל-ידי זה ביקשו לבחון אם יש בו עניין זה של "הריחו ביראת ה'") –

כיוון שגם העניין היותר נעלה של ריח "ביראת ה'" (נוסף על מעלת עניין הריח בכלל שהוא "דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו"²⁴) ימשיך משיח בדברים הגשמיים.

ובהמשך לזה – "וגר זאב עם כבש גו' ואריה כבקר יאכל תבן"²⁵, דהיינו שמישח יפעל זיכוך אפילו בבעלי חיים²⁶,

– יש מפרשים שהכוונה במה שכתוב "וגר זאב עם כבש" היא שיתבטלו התכונות והטבעים הרעים שבעולם, אבל מפורש להדיא²⁷ שהכוונה היא בגשמיות כפשוטו, שמישח יפעל בבעלי חיים הגשמיים את עניין "וגר זאב עם כבש"²⁸ –

ועד ל"חור פתן" ו"מאורת צפעוני"²⁹, שהוא עניין הקשור ל"נחש הקדמוני" – שבכל אלו יפעל משיח המשכה זו.

ועל דרך זה בנוגע לאומות העולם – שמישח יפעל בהם להיות "נער קטן נוהג במ"³⁰, דקאי על בני-ישראל, כמו שכתוב³¹ "מי יקום יעקב כי קטן הוא".

ונוסף לזה – הרי משיח עצמו יהיה יהודי בעל

(23) סנהדרין צג, ב.

(24) ברכות מג, ב.

(25) שם, רז.

(26) ראה גם רד"ה ונחה עליו רוח הוי' גו' דאחש"פ תשכ"ה (סה"מ מלוקט ח"ב ע' מה).

(27) ברשימת ההנחה: ב"משנת חסידים" (המו"ל).

(28) ראה רמב"ם הל' מלכים רפ"ב ובהשגות הראב"ד שם, ובנ"כ. פי' הרד"ק עה"פ.

(29) שם, ח.

(30) שם, ו.

(31) עמוס ז, בה.

בין מצה לסוכה

האם קיימת מצווה באכילת מצה בשאר ימי הפסח מלבד הלילה הראשון, והאם דין אחד הוא לגבי ישיבה בסוכה? • מחד, רק "לילה ראשון חובה" ומאידך לפועל – מברכים "על אכילת מצה" רק בלילה הראשון, ואילו בסוכה – בכל פעם לאכול • יסודותו בהררי קודש

ששת ימים רשות.
וכן פסק הרמב"ם הל' חמץ ומצוה פרק וא"ו הלכה א:

מצוה עשה מן התורה לאכול מצה בלילה חמשה עשר... אבל בשאר הרגל – אכילת מצה רשות, רצה אוכל מצה רצה אוכל אורז... אבל בלילה חמשה עשר בלבד חובה.

גם הבית יוסף (בסימן תעה סעיף ז) פסק: אין חיוב אכילת מצה אלא בלילה הראשון בלבד.

כמו כן אדמו"ר הזקן (בסימן תעה סעיף לב) קובע: "ואין חיוב אכילת מצה אלא בלילה הראשון בלבד, שנאמר בערב תאכלו מצות, אבל שאר כל הלילות וכל הימים אינו מוזהר אלא שלא לאכול חמץ... אבל לחם עוני אין צריך לאכול אלא בלילה הראשון בלבד... דהיינו שכל השבעת ימים אינו מוזהר לאכול מצה אלא שלא לאכול חמץ... ומשאכל כזית [=בלילה הראשון] יצא ידי חובתו מן התורה".

בפשטות, המקור לדעות אלו הוא ממשמעות הסוגיה בפסחים, שאכילת מצה בשאר ימי החג אין בה משום קיום מצות אכילת מצה, וכמפורש: "שאר ימים רשות".

וכן כותב בעל העיטור (עשרת הדברות נד, קלה, ב) ומבאר שאין מברכים על אכילת מצה כל שבעה בשם שאין מברכין על לאו, דהיינו, בשאר הימים אין אכילת מצה נחשבת למצוות עשה אלא רק להימנעות מאיסור של לאו של חמץ, כך מסביר המהרי"ל (הלכות סוכה נב, א). הרשב"ץ (זוהר הרקיע, אות מ) מבאר שציווי התורה "שבעת ימים

בתורת מנחם כרך נא (עמ' 91) נאמר בקצרה: "דובר [בליל א' דחג-הסוכות תשכ"ח] גם אודות החילוק בחג הסוכות בין לילה הראשון לשאר הימים, כמו בחג הפסח".

ב'המלך במסיבו' (כרך א' עמ' קפז) הובאו הדברים ביתר הרחבה:

"המשפיע הרב שמואל לויטין (ז"ל) שאל: בפסח קיימא לן (פסחים קכ"א) מצה בזמן הזה דאורייתא ופירש הרשב"ם "לילה הראשון חובה" ולגבי שאר הימים הוי רשות. האם על דרך זה הוא בסוכה?

"כ"ק אדמו"ר השיב לו: אין-הכיינמי, עיקר החיוב לאכול בסוכה הוא רק בליל א' "ומכאן ואילך רשות" (סוכה כז, א). ומכל-מקום גם בשאר ימי החג כשאוכל בסוכה מקיים מצוה ומברך עליה – ו"כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע" – ודלא כאכילת מצה כל ששה (ש"אין מברכים עליה)".

וראה בזה גם לקוטי שיחות (כרך כט עמ' 216 והערה 17).

ברשימה הבאה ננסה להרחיב את הפרטים, לבחון את השיטות השונות בנושא, וכמובן את שיטת רבותינו נשיאינו במיוחד.

במסכת פסחים קכ"א: תניא כוותיה דרבא: "ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלקיך", זהו דבר שהיה בכלל (שיום השביעי היה בכלל מה שנאמר 'שבעת ימים תאכל מצות') ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, מה שביעי רשות אף

סבורים שיש בזה מצוה.
 (2) בשבת כה, ב – הדלקת נר בשבת חובה, רחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית רשות. ובתוספות ד"ה חובה: לגבי רחיצת ידים בחמין קרי ליה חובה דלא הוי כל כך מצוה.

(3) משנה ביצה לו, ב: ואלו הן משום רשות – לא דנין ולא מקדשין ולא חולצין ולא מייבמין. ופירש רש"י (שם ד"ה כל): "שיש בו קצת מצוה אבל לא מצוה גדולה וקרוב הוא להיות דבר הרשות".

(4) חולין קה, א: מים ראשונים מצוה, אחרונים חובה, מיתבי מים ראשונים ואחרונים חובה אמצעיים רשות? ומתרת הגמ': מצוה לגבי רשות חובה קרי לה [וראה עוד בתוס' שבת כה, ב ד"ה חובה].

(5) וכן כתב בפרי מגדים (פתיחה כולל ח"ג) בענין צדקה – שאחרי שכבר נתן שיעור חיובו הרי זה רשות ואיכא מצוה.

(6) ועל דרך זה בערוך השולחן (יו"ד סרצ"ב ס"ד) על מה שנאמר בשילוח הקן "ואת הבנים תקח לך" – שהוא רשות, ואם רוצה יכול לשלח את האם ואת הבנים, או שלא ליטול את הבנים כלל. ומכל מקום יש לקיים המצווה ככתבה וכמאמרה, שכל רשות שבתורה היא מצוה, ורק לגבי חובה רשות קרי לה כו'.

דעת אדמו"ר הזקן

היה מי שרצה להוכיח מדברי אדמו"ר הזקן כי יש מצווה באכילת מצה כל שבעה. זאת על פי מה שכתב בסימן תנג סעיף יד: "אין אדם יוצא ידי חובתו אלא במצה ששמרה ישראל מחימוץ לשם הפסח שנאמר 'ושמרתם את המצות', שישמרנה לשם מצות מצה, ויש אומרים לשם מצות 'בערב תאכלו מצות'. ויש אומרים לשם מצות שבעת ימים תאכלו מצות, דהיינו שאם שמרה לשם מצה שיאכלנה בז' ימי הפסח יוצא בה וכן עיקר".

על כך השיב לו הרבי (אגרות קודש כרך י"ט עמ' רלד):

במה שכתב בהכרעת אדמו"ר הזקן בשולחנו אורח-חיים (תנ"ג י"ד) דסגי שימור לשם "שבעת ימים תאכל מצות" ולא דוקא ל"בערב תאכלו מצות" – דלדעה זו יש מצוה כל שבעה באכילת

מצות תאכלו" הוא בחינת לאו הבא מכלל עשה, שהאוכל חמץ עובר בעשה, אך אכילת מצה רשות גמורה היא.

וראה גם העמק דבר (בא כג,ו): "אין מצוה כלל".

רשות שהיא מצוה

לעומתם מביא הרא"ש (כלל כג, ג) את דעת הגאונים המסבירים שאין להניח תפילין בחול – המועד פסח, משום שיש בו אות שחייב באכילת מצה כל שבעה. נמצא שהאוכל מצה בשאר ימי החג מקיים מצוה.

ומפורש באבן עזרא (פירושו לתורה בא, טו) שיש מצוה באכילת מצה כל שבעה.

גם מפירושו החזקוני את דברי המכילתא (בא יו"ד יב, יח) "שבעת ימים מצות תאכלו, אין לי אלא ימים לילות מנין, תלמוד-לומר עוד יום האחד ועשרים לרבות את הלילות". אם אכל שבעה ימים מצות, קיים הפסוק "שבעת ימים מצות תאכלו", אך אם אכל רק לילות מניין שקיים מצוה? – לפי זה מתפרשת ה"רשות" בסוגייתנו רק בניגוד לחובת הלילה הראשון, ברם גם האוכל מצה בשאר ימים – מצוה הוא עושה.

וכן דעת החתם סופר (שו"ת חלק יו"ד סימן קצ"א. חידושי לפסחים דף ב, ובסוד"ה איתקש – פסחים ה, א) שאף שהמבטל אכילה זו אינו נענש, מכל מקום האוכל מצה בימים אלו מקבל שכר.

שתי השיטות חולקות, אפוא, במשמעות המושג "רשות" שניתן לפרשו בשני אופנים:

(א) רשות ממש שאין כאן שום מצוה, וכמו שמצינו לדוגמא במסכת נזיר (נב, ב) "יין רשות" כשהכוונה לשתיית סתם יין, שאין בו מצוה כלל.
 (ב) רשות רק לגבי עיקר המצוה, אך מכל מקום כשעושה זאת יש בכך משום קיום מצוה. דוגמאות לדבר (על סדר הש"ס):

(1) פלוגתת התנאים בברכות כז, ב אם תפילת ערבית רשות או חובה ונחלקו אביי ורבא הלכה כדברי מי ורבא סבר כמ"ד רשות. וכמה ראשונים (הרי"ף, הרא"ש, התר"י, וכן דעת הגאונים, וכן משמע בתוס' ד"ה טעה – ברכות כו, א, ר"ן פ"ק דשבת ט, ב, תוס' ד"ה והאמר – יומא פז, ב) –

הוא. וכן פירשו יום טוב אין צריך אות, פסח במצה, סוכות בסוכה... והיה מחבב מאוד מצוות אכילת מצה כל שבעה... ובמוצאי יום טוב היה משתדל לטעום חמץ".
(וראה שו"ת משיב דבר חלק ב' סימן מז מש"כ בדעת הגר"א. ועוד).

שותף במעשה בראשית

מקורות נוספים לאכילת מצה בז' ימי הפסח:
(א) בירושלמי פסחים (פ"ט ה"ג) למדו בלימוד מיוחד לפטור אכילת מצה כל שבעה בפסח-שני - משמע שבפסח-ראשון אכן מצוה כל שבעה (ראה רש"י ורמב"ן בהעלותך ט, ג) - הסדר הערוך עמ' תמט.

(ב) ירושלמי סוכה (פ"ב ה"ז): דאמר רב הושעיא: כל שבעה חובה.

(ג) פסחים כח.ב: בשעה שישנו בקום אכול מצה, ישנה בכל תאכל חמץ - דעת רש"י. וראה פני יהושע פסחים שם. הכתב והקבלה ראה טז, חי באר אברהם (פסחים לה.א). אך בשו"ת זכר יהוסף סימן קע"ח העיר על דברי הפני יהושע, שבפסחים צא.ב מוכח לא כן, כי במצה מודה תנא קמא שמכאן ואילך רשות.

(ד) ספר הרוקח סרצ"א: האוכל מצה כהלכתה בשבעת ימי הפסח, כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, שנאמר מצות יאכל את שבעת הימים, שבעת ימים אין כתוב כאן, אלא שבעת הימים, אלו שבעה ימי בראשית - (הובא בגליוני הש"ס להר"י ענגיל פסחים לה, א).

(ה) ילקוט מעין-גנים כת"י: תהי חביבה אכילתה כל שבעה ואע"פ שהיא רשות (הובא בתורה שלמה (כשר) בא יא פי"ב אות רחצ).

גם בדעתו של הרמב"ם מצינו שתי גישות: רבינו מנוח על הרמב"ם קובע במפורש: "ונמצא שאינו מצוה לאכול מצה אלא שלא יאכל חמץ, הא למה זה דומה לאכול בשר בקר או צאן או שאר בהמה טהורה שאינו מברך אקבמ"ו לאכול בשר פלוני, דהכי קאמר רחמנא לא תאכלו בשר חזיר, אך אם תרצה לאכול אכול בשר כבש או שור, והכי נמי לא תאכל חמץ".

אך באחרונים דייקו מכפילת לשון הרמב"ם

מצה (וכך כתב גם ב'תורה שלימה' במילואים לכרך יא בפ"ה הש"ס פסחים מ,א),

על-כרחק אי-אפשר לומר כן, כי דעת אדמו"ר הזקן בזה (שם סוף-סימן תעה) כהרמב"ם דאין מצוה כלל כ"אם בליל הא', וכן מוכח גם מסתימת ל' הרא"ש, טור ושולחן-ערוך - אף שהם בעלי דעה השניה בסימן תנ"ג ס"ד, כמצויין שם במראי מקומות, וכן משמע גם ברמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ה' הלכה ט' (עיין שם במגיד-משנה ובצפנת-פענח להראגאבובי)..

כלומר: הרא"ש (סוף כלל יד, וכלל כד סימן ג) הטור והשולחן ערוך הם הסבורים שבענין שימור "לשם מצות שבעת ימים - מצות תאכלו".

קצת מצוה...

ברם, בעניין 'שומר מצוה לא ידע דבר רע' (סימן תנה סימן טז) האמור רק במים לשם לישת מצת מצווה, כותב אדמו"ר הזקן וזה לשונו: "במה-דברים אמורים במים ששאבן ללישת המצה שאינה של מצוה שהיא קרובה לדבר הרשות שהרשות בידו שלא לאכול מצה כל ימי הפסח"...
בדברים אלו מוכח לכאורה שקצת מצווה יש באכילת מצה.

וכך אכן מפורש בביאורי הזהר לצמח צדק א, עמ' צו: "אכילת מצה בששת ימים, רשות - כמו שתפילת ערבית רשות, כך מצוה זו... לפי זה מובן דגם רשות יש בו קצת מצוה... וכך יש לומר בעניין רשות דאכילת מצה כל שבעה... טוב יותר לאוכלה, ולא לאכול פירות ושאר דברים שאינן מצוה כלל".

וברוח דברים אלו הרחיב כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בספר המאמרים תרס"ח (עמ' קעא), ובין דבריו: "צריך-להיות אכילת מצה בהשישה ימים... וכמו-כן ביום השביעי צריך-להיות אכילת מצה...". ואכן בלקוטי שיחות (כרך כב עמ' 276-277), הביא כ"ק שיש עניין באכילת מצה בכל ז' ימי הפסח.

אף הגר"א סבור כך, כפי שמפורש בספר 'מעשה רב' (מנהגי הגר"א סימן קפה): "שבעת ימים תאכל מצות" כל שבעה מצוה, ואינו קורא לה רשות אלא לגבי לילה ראשונה שהיא חובה, ומצוה לגבי חובה רשות קרי לה. אף-על-פי-כן מצוה מדאורייתא

סוכה – רק לשם מצוה

ועתה נתנה ראש ונשוב לבאר את ההבדל בטעם שמברכים על הסוכה במשך שבעת ימי החג, למרות שאין חיוב לאכול בסוכה אלא בליל א' בלבד "ומכאן ואילך רשות" – ולא כבאכילת מצה שאין מברכים אלא בלילה הראשון בלבד. מצינו בראשונים על כך כמה ביאורים:

(א) אף שאין חיוב לאכול בסוכה אלא בליל א' בלבד, הרי חייב הוא לישון בסוכה ולשנן ולטייל בה כל שבעה, ולא תיתכן מציאות בלא סוכה כל ימי החג, שהרי אין אדם יכול לעמוד בלא שינה ג' ימים – בעל המאור סוף פסחים (והובא במהר"ם חלאווה שם ובכל בו סימן עא. ועוד).

[אמנם ה'ברכי יוסף' (סימן תעה תמה) על כך, ומסקנתו שאין חילוק בין מצה לסוכה, ואף בסוכה אין מצוה, ומכל מקום יכול לברך; וראה אנציקלופדי' תלמודית שם עמ' כ הע' 184].

(ב) אכן אינו חייב לאכול ולישון, אך אם הוא אוכל או ישן חייבתו תורה לעשות כל זה (אכילה ושינה) בסוכה, ולכן עליו לברך – שו"ת הרשב"א (ח"ג סימן רפז).

(ג) בכל שעה שהוא יושב בסוכה הוא מקיים מצוה מה שאין כן במצוה אין מצוה באכילתה. – מגן אברהם (או"ח סו"ס תרל"ט) ועוד.

(ד) האכילה של מצה נועדה להשביע את האוכל ולהשקיט רעבונו שהרי אי אפשר לו לאכול חמץ, מה שאין כן הישיבה בסוכה אינה אלא לקיום המצוה בלבד. – ספר המכתם לסוכה (כז,א. מאירי סוכה עמ' ע). (וראה בכל הנ"ל אנציקלופדיה תלמודית (כרך כו) ערך ישיבת הסוכה עמ' ס"א).

וראה עוד צפנת פענח (הלכות שבועות פ"ה ה"ו) – הובא ונתבאר בספר 'הצפנת פענח במשנת הרבי' עמ' 207-218. וב'אוצר מנהגי חב"ד' האריך במנהגי אדמו"רים וחסידים בעניין אכילת מצה בשאר ימי הפסח [וראה קובץ פלפול התלמידים מונטריאול (תשמ"מ) חוברת ט' עמ' עג' עז]; קובץ חידושי תורה בית חב"ד גדרה (הקהל תשמ"ח) עמ' 17-20; ועוד].

"מצות עשה מן התורה לאכול מצה בליל ט"ו שנאמר בערב תאכלו מצות כו' אבל בשאר ימות הרגל אכילת מצה רשות, רצה אוכל מצה רצה אוכל אורז, אבל בליל ט"ו חובה", תחילה כתב הרמב"ם שבאכילת מצה כל ז' רשות וחזר וכתב דבליל ט"ו בלבד חובה, כלומר שבכל ז', חובה היא דלא הוי, אך מכל מקום מצוה יש כאן ('מקראי קודש' להגאון רבי צבי פסח פראנק ח"ב עמ' קסט).

ויש שהוכיחו כאן גם מדברי הרמב"ם במורה נבוכים (חלק ג' פרק מג) שהסיבה למצוה באכילת כל שבעה, כי "אילו היתה אכילת מצה רק יום אחד לא היינו מרגישים בו, כיון שהרבה פעמים אוכל אדם מין אחד של אוכל יומיים או שלושה, אך מתבאר ענינו של הדבר בהתמיד אכילתו היקף שלם של השבוע" (ספר דברי שאול פרשת ראה ד"ה ששת ימים תאכל מצות).

"בשאר ימי הפסח אפילו להסוברים שמקיים מצוה אם אוכל מצוה, מכל מקום אין לברך על אכילתה" אנציקלופדיה תלמודית ערך אכילת מצה ע' תשסו – וצוין שם לשו"ת חתם סופר (חיו"ד סי' קצא) ול'שדי חמד' (חמץ ומצה כלל יד אות יו"ד).

ובספר חזון עובדיה ציין: "וכן מפורש להדיא בדברי גדולי הפוסקים, שאין לברך על אכילת המצה כל ימי הפסח, כמבואר בדברי הרז"ה בעל המאור (סוף פסחים). וכ"כ המהר"ם חלאווה שם. וכ"כ הרשב"א בתשובה כתב"ד הובאה בברכי יוסף (סימן תעה ס"ק ו) [עייין בשו"ת הרשב"א חלק ג סימן רפז], וכן כתב בעל העיטור והמאירי. וכן כתב האורחות חיים (הל' סוכה אות לו). וכ"כ הכלבו (סימן עא). וכ"כ בספר המכתם (סוכה כז) עיין שם".

וראה גם שו"ת מהרש"ם (שו"ת ח"א סימן רט). וראה שם חלק ג' בהשמטות. גם בשו"ת דברי מלכיאל חלק ה (סימן קד). ובשו"ת שואל ומשיב רביעאה (חלק ג סימן יא) – והוא דלא כהגר"י פלאגי' בספר יפה ללב ח"ב (סימן תעה סק"ז). וראה שד"ח (מע' אכילה אות ז). ועוד.

[בכהנ"ל ראה תורה שלמה בא עמ' רכח-רלב; מקראי קודש הררי הלכות ליל הסדר; אוצר מנהגי חב"ד עמ' לד].

שביעי ואחרון של פסח

עת להיות ער

שביעי של פסח היו נייעורים פעם כל הלילה, בלי חכמות, פשוט להיות ער. נהגו ללמוד כמה שיעורים, נגלה ונסתר. הנסתר היה גם נגלה.

(תרגום מספר השיחות תש"רה'שי"ת, תש"ט עמ' 319)

לגלות שחומר העולם כלי לעצמות

כ"ק אדמו"ר [הריי"צ] ביקש לנגן את הניגון שהיו קוראים בליובאוויטש 'הניגון של קריעת ים סוף'. ואמר:

[...] שביעי של פסח יש לייקר מאוד את הזמן.
[...] ובניישראל יוצאים ביד רמה, גאולת מצרים הביאה לקריעת ים סוף; נפתחו אז כל הפרסאות והמסכים, שראו הכול ברור, בראיית העין הגשמית.
[...] הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [הרש"ב] דיבר פעם אודות ההפרש בין שביעי של פסח וחג השבועות: בשבועות – נפתחו השמים ואראה מראות אלקים. רואים אלוקות בראייה חושית, כשם שרואים דבר גשמי, אז קולטים את היוקר של העולם, כפי שהוא חומר אמיתי לעצמות אין-סוף; וההכנה לזה היא בשביעי של פסח. אה! איזה עולם טוב נתנו לנו. את זאת צריכים לדעת התמימים שבכל המדינות.

(תרגום מספר השיחות תש"רה'שי"ת, תש"ח עמ' 214)

ראש־השנה למסירות נפש

מיד לאחר חגי־הפסח שנת תר"ג עשה הרבי ה'צמח־צדק' את מסעו לפטרבורג, שם עמד נגד גזירות המלכות בענייני חינוך, דבר שהיה כרוך במסירות נפש בפועל. בסעודת ליל שביעי־של־פסח אותה שנה, אמר הרבי: שביעי־של־פסח הוא ראש השנה למסירות נפש. כשמסר משה רבינו את מאמר ה' "דבר אל בני־ישראל וייעו", קפץ מיד נחשון בן עמינדב לים, מתוך מסירות נפש. הוא מסר את נפשו על "וייעו", ה"הלוך ונסוע" שהחל בו אברהם אבינו. "כל השביעין חביבין", ומה גם היום השביעי לגילוי של הלילה הראשון של פסח, "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה". ועל אף זאת, לקראת הגילויים של שביעי־של־פסח וקריעת ים סוף – כאשר ים נהפך ליבשה, "עלמא דאתכסיא" נהפך ל"עלמא דאתגליא" – היו זקוקים להקדמה של מסירות נפש. בשביעי־של־פסח צריך ויכול כל אחד לקבל על עצמו את התקיפות של מסירות נפש על תורה ומצוות ועבודת הבורא במסירות נפש לכל השנה.

(ספר השיחות תש"ג עמ' 92)

הלכות ומנהגי חב"ד

קודש' בלבד.
מנחה: אין אומרים 'הודו', אלא מתחילים 'פתח אליהו'⁵.

קבלת שבת: מתחילים 'מזמור לדוד'⁶. ב'בואי בשלום' אומרים 'גם בשמחה ובצהלה', ואין אומרים 'ברינה'⁷. וממשיכים כרגיל. מתפללים ערבית של שבת, ואומרים בה 'עלה ויבוא'. אמירת 'שלום עליכם', 'אשת חיל', 'מזמור לדוד' 'דא היא סעודתא' – בלחש⁸.

שמחה: ביום-טוב – שמחת החג גדולה מבחול-המועד (המותר בכמה מלאכות), ובשבת חול-המועד – גדולה השמחה עוד יותר, ובפרט לנשים, שעול הכנת אוכל-נפש מוטל עליהן⁹.

שחרית: חצי הלל. מוציאים שני ספרי-תורה. בספר הראשון קוראים לשבעה עולים¹⁰ בפרשת תישא "ראה אתה אומר אליי" (לג, יב-לד, כו). מניחים את ספר-התורה השני על הבימה ואומרים חצי קדיש; הגבהה וגלילה; בספר השני קוראים למפטיר "והקרבתם" כמו לרביעי דאתמול; הגבהה וגלילה. הפטרה ביחזקאל (לז, א-ד): "היתה עלי יד ה'". בברכות הפטרה אינו מזכיר יום-טוב, וחותרם 'מקדש השבת' בלבד. יקום פורקן, אשרי, יהללו, חצי קדיש, מוסף דחול-המועד, עם קרבנות שבת¹¹.

אם יש רק ספר-תורה אחד, אין מגביהים

איסור 'חדש': אסור לאכול 'חדש' אף בזמן הזה עד תחילת ליל י"ז [ובחול – ח"י] בניסן¹. יש מחלוקת גדולה בפוסקים אודות תבואת חו"ל² (ובפרט כשהגיעה לאה"ק³), שהשרישה אחר ט"ז בניסן, אם יש לאוסרה עד העומר הבא – ט"ז בניסן תשע"ה הבעל"ט. המנהג העתיק בין חסידים חב"ד היה להיזהר מ'חדש'⁴, וכיום רבים נוהרים בזה מכל החוגים.

שבת-קודש

י"ט בניסן, ד' דחול-המועד

הדלקת הנר: מברכות 'להדליק נר של שבת'

(1) שו"ע אדמוה"ז סי' תפט סכ"ט.
(2) שם סי"ל. שו"ת צמח-צדק יו"ד סי' שנב. אנציקלופדיה תלמודית ערך 'חדש' (כרך יב, טור תרכב).
(3) ראה המובא באנציקלופדיה שם ע"י ציון 89.
(4) ה'עולם' (האשכנזים) נהגו להקל בזה מדורי-דורות, אך בימי אדמוה"ז כבר היו רבים, ובפרט מהחסידים, שהחמירו בזה (עיין שו"ע אדמוה"ז שם. שו"ת אדמוה"ז סו"ס ו, סו"ס ז וס"ל כ. ובשו"ת צמח צדק יו"ד סי' ריח (לח, סע"ד) מביא בשם אדמוה"ז "יש לו צד ליישב מנהג העולם המקילים בחדש...", ומסיק "ומ"מ ודאי שכל יר"ש יחמיר לעצמו..."). בקובץ 'היכל הבעש"ט' (ז) תמוז תשס"ד עמ' סו, נדפס "בירור כללי בעניין איסור 'חדש' בחול" ומנהג החסידים בזה" ושם מסכם ארבע פסיקות שונות מאדמוה"ז בזה, והביא שאדמור"ם מהורש"ב נוהר מ'חדש' (אולי במצבים מסויימים), ובשם הרה"ח ר"ל שיח" גרונו מסר, שהרבי לא הקפיד בזה. ואכן בדורות האחרונים לא נוהרו בזה, עד שבשיחת אחש"פ תש"מ (הנחת הת' בלתי מוגה, סעיף עז) נאמר "בפועל אין נוהרין בזמננו ב'חדש'", אף שאומר שאם ייצא מי שנוהר בזה כיום, תע"ב. ולימד זכות על כך, עיי"ש. אבל כיוון שבשנים האחרונות איכשר דרא' בעניין זה, הרי לכאורה כעת גם עלינו להיזהר בזה (וגם אם ברור שהרבי המשיך להקל בזה גם בשנים האחרונות, הרי כבר כתב אדמוה"ז "שמגדולים בהנהגתם אין למדין אלינו בדינים הנגלות לנו באו"ה כשר ופסול" (מאה שערים' עמ' 78. וראה מה שציין ע"ז בס' מגדל עז עמ' שעה)). ובפרט בחדש מחול"ש שנכנס לארה"ק, ראה בהנשמן לעיל הערה 3.

(5) ספר-המנהגים עמ' 25.

(6) סידור אדמוה"ז.

(7) ספר-המנהגים עמ' 26.

(8) שם, עמ' 28.

(9) לקוטי-שיחות כרך יד, עמ' 420.

(10) נהוג לברך את העולה לתורה ביום-טוב: "בעבור שעלה... ולכבוד הרגל... ויזכה לעלות לרגל". וצריך ביאור מדוע אין רגלים לנהוג כן גם בשבת-חול-המועד, שהקריאה בה היא בעניינא דיומא "לכבוד הרגל", ומדוע אין מברכין את העולה כמו ביום-טוב?
(11) לוח כולל-חב"ד.

יש שמסרו בשם הצמח צדק ששביעי של פסח הוא הדרגה ד' כל השביעין חביבין¹⁶. בשביעי של פסח, שבו מתגלית העצמות בבחינת "חשף ה' את זרוע קדשו", וכל אחד ואחד יכול לקחת ולקבל, יש לייקר כל רגע¹⁷.

* "לטהרנו מקליפותינו": המתוועדים ביו"ט זה בבית הכנסת או בבית, זקנים עם נערים¹⁸, ייזהרו שלא לטלטל קליפות אגוז מפני איסור 'מוקצה', כי אף שאזהרת אדמו"ר הזקן הידועה בסידורו¹⁹ נאמרה רק על שבת ולא על יום טוב (שבו אין איסור לברור את הפסולת מתוך האוכל, ויש רק איסור מוקצה בטלטול הקליפות)²⁰, הרי רואים במוחש שרבים נכשלים בזה, ורק אם הצטברו קליפות רבות ויש בזה משום 'גרף של רעי', יהיה מותר לטלטלם החוצה או לאשפה²¹.

תהלוכה: כ"ק אדמו"ר הנהיג זה כמה וכמה שנים, ללכת בשביעי של פסח אחה"צ (וכן בחג השבועות ובשמיני עצרת) ב'תהלוכה' לבקר את בני ישראל שבבתי כנסיות ובבתי מדרשות בכמה וכמה שכונות, כדי להוסיף בשמחת החג (על ידי ההתאחדות עם רבים מבני ישראל שבשאר שכונות), ובפרט עלידי אמירת דברי תורה ("פיקודי ה' ישרים משמחי לב"), נגלה דתורה ופנימיות התורה²².

אחר חצי קדיש אלא גוללים למפטיר. ומגביהים וגוללים רק לאחר גמר המפטיר¹². אולם את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר.

אומרים 'ולקחת סולת'¹³.

קידוש היום: מ'מזמור לדוד', כולו – גם 'על כן'¹⁴ – בלחש, חוץ מ'בורא פרי הגפן', כמובן. מנחה: קוראים בתורה בפרשת 'קדושים'.

יום ראשון

כ' בניסן, ה' דחול המועד

בספר התורה הראשון קוראים לשלושה עולים בפרשת בהעלותך (במדבר ט, א-ד): "וידבר... ולאזרח הארץ", הגבהה וגלילה, ובספר השני עולה הרביעי בפרשת פינחס "והקרבתם" כדאמול, חצי קדיש.

נר יום טוב: מנהגו להקדים לכתחילה ההדלקה בערב יום טוב כמו בערב שבת, ומניחה את הגפרור לכבות מעצמו, כמו בשבת, ומברכת אחרי ההדלקה.

יום שני

כ"א בניסן, שביעי של פסח

מי שלא הדליקה קודם השקיעה, תדליק לפני הקידוש מאש שהודלקה לפני החג. אין מברכים 'שהחינו' לא בהדלקת הנרות ולא בקידוש.

שמחת שביעי של פסח (ואחרון של פסח) גדולה מזו של שאר ימי הפסח, כיוון שבו היתה שלימות עניין יציאת מצרים, וההכנה לגאולה העתידה¹⁵, ואז דווקא היתה לידת נשמות ישראל.

12 כך מסר הרב אליהו שיחי' לנדא (וכן נפוץ בין האשכנזים בכלל), וראה פסקי תשובות סי' קלד ס"ק ד.

13 'התוועדיות' תשמ"ו ח"ג ס"ע 186 (אף שלחם הפנים היה מצה, הרי השקו"ט בזה היא כבבל ענייני שבת: שלום עליכם וכו', והוראת כ"ק אדמו"ר מהור"צ היא לומר זאת, ע"כ. וצע"ק שלא נזכר לאומרה בלחש, כאשר העניינים, בלוח 'היום יום' יט בניסן ובספר המנהגים עמ' 57, הע' 8 – 'התקשרות' גיליון מה, עמ' 26).

14 ספר המנהגים שם.

15 ספר המנהגים, מנהגי שביעי של פסח, ובנסמן שם.

16 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קנה"ג, וש"נ.
17 כ"ק אדמו"ר מהור"ש ב, ע"פ ס' השיחות תרח"ץ עמ' 270.
18 ראה בקצות השלחן סי' קמז בבדי השלחן אות יא ד"ה ולכאורה יש להקשות, ובס' שבת כהלכה דלהלן.
19 נדפס בהוספות לשו"ע שלו ח"ב, במהדורה הישנה עמ' 829 ובחדשה ריש עמ' תתק"ג, ד"ה טוב למנוע.
20 ראה בס' שבת כהלכה ח"ב פי"ג בציונים והערות אות מב.
21 שו"ע אדמו"ה"ז ס' שח סעיף סז, ועיי"ש סעיף עה.
22 סה"ש תנש"א ח"א עמ' 436 בהערה. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ריח (ומצוין לס' 'הלכות החג בחג' עמ' 190).

כמה נקודות בנושא (מתוך קובץ 'התהלוכה' בהוצאת צא"ח נ"י, ערב שבועות תש"ס). משיחות לא מוגהות: אין לחפש תירוצים להשתמט מזה (ב' דחה"ש תשד"מ); לקחת עמו רק את "בניו שהגיעו לחינוך" ולא את כל בני ביתו (שם); יש זכות מיוחדת לאלה שהלכו למקום רחוק דווקא (ב' דחה"ש תשמ"ג); מכל פסיעה ופסיעה נברא מלאך (ב' דחה"ש תשכ"ח); לא להסתיר מניין באים, בשליחות הרבי, לדבר בהרחבה ושלא להתפעל מאף אחד (אם כי יש להיזהר שלא לפגוע באף אחד, ודברי חכמים בנחת נשמעים) (ש"פ ניצבים תש"י); כשאינו מניחים לדבר, אין צריך להתפעל ולהתיימש, אלא צריך למצוא עצות ותחבולות שירשו לו לדבר

וארוממנהו, ה' שמו, ימינך ה' תרעץ אויב, נורא תהילות עושה פלא, [נהלת בעזך אל נווה קדשך], עד יעבור עם זו קנית, ה' ימלוך לעולם ועד, [הלכו ביבשה בתוך הים, (ותען להם מרים...)] סוס ורוכבו רמה בים].

בעת קריאת שירת הים - עומדים²⁹. מניחים את הספר השני על הבימה ואומרים חצי קדיש. בספר השני קוראים למפטיר "והקרבתם" ככלל ימי חול-המועד (גם בשעת הדחק³⁰ אין להעלות קטן למפטיר). הפטרה "וידבר דוד"³¹.

הזכרת נשמות³²: רבותינו נשיאינו נהגו לאחוז בעץ-החיים של ספר-התורה בעת אמירת יזכור. מי שהוריו בחיים, יוצא מבית-הכנסת בזמן הזכרת נשמות. אָבֵל (רח"ל) בשנה הראשונה לפטירת אביו או אמו, נשאר בבית-הכנסת אך אינו מזכיר נשמות. בהזכרת נשמות אומרים "בן פלונית".

אומרים 'אב הרחמים'. גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר זאת (ואם-כן, יש לקרוא להם לחזור לבית-הכנסת לאמירה זו). אשרי. יהללו. תפילת מוסף.

סעודת משיח³³

בשמחת-תורה ובאחרון-שליפסח היו מנגנים

29) ספר-המנהגים. אדמו"ר מהורש"ב עמד כשפניו אל הס"ת, כמובא ברשימות' חוברת ה, עמ' 25, וכן נהג הרבי. אבל ב'היום יום' העתיק זאת רק בקשר לעשרת הדברות, ולא לשירת הים. וכנראה פרט זה אינו הוראה לרבים.

30) ע"פ 'התועודיות' תשמ"ה ח"ד עמ' 2334, 'שערי הל' ומנהג' אור"ח ח"ב ס"ע רפב.

31) שו"ע אדה"ז סימן תצ סעיף יג. לוח כולל-חב"ד.

32) המנהגים ומקורם - ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול-תשרי עמ' רכא ואילך. בלבוש ס' תצ ס"ט ד"ה מה, כתב הטעם שמוזכרים נשמות ביום אחרון דפסח וכו' משום שקוראים בו "כל הבכור" שבו נאמר "איש כמתנת ידו". ואין טעם זה מועיל למנהג זה בא", שאין נוהגין בה יו"ט שני. והנה בסעודת חג השבעות תשכ"ט ('המלך במסיבו' ח"א עמ' שכא) נשאל הרבי מדוע מאחרים תמיד את הזכרת נשמות ליום האחרון של החג, וענה "כיוון שזהו ענין של צער, דוחים זאת לבסוף". וטעם זה פשוט ומתאים גם למנהג א"י (תודה להרב מ"מ שי' לאופר).

33) רוב המנהגים נסמנו ב'אוצר' עמ' רכט ואילך. לשאלה מדוע הרבי ואנ"ש אין נוהגים כאמור בלוח 'היום יום' כב ניסן (וממנו בספר-המנהגים ובלוח כולל-חב"ד) "מהדרין לקדש, אח"כ מתפללים תפילת המנחה, ואח"כ סעודת יו"ט", ראה 'אוצר' עמ' רכח.

בליובאוויטש ניעורים כל הלילה, עוסקים בלימוד תורה²³ [ומתועדים]. הניעור כל לילה זה וכיו"ב - אין צריך לקרוא קריאת-שמע שעל-המיטה²⁴.

* בלקוטי-שיחות²⁵ נזכר אודות "אמירת שירת הים בשביעי-שליפסח בשמחה עצומה" (אם-כי לא נתפרש מתי). והרי כן הוא מנהג ישראל בהרבה קהילות. וראה ב'המלך במסיבו'²⁶ שמזכיר הרבי את המנהג בארץ-ישראל לילך לשפת הים [והרי שם הוא עיקר אמירת שירת הים!] ולשמוח בשירה וריקודים, ומקשר זאת למנהגנו להיות ניעורים בליל זה. היו לומדים כמה שיעורים, נגלה ונסתר. פעם אחת הורה אדמו"ר מהוריי"צ ללמוד בליל זה את המאמר ד"ה 'הים ראה וינס' שבליקוטי-תורה (טז, ב). ופעם אחרת הורה ללמוד את המאמר שלאחריו, ד"ה 'הניף' (טז, ד)²⁷. בשם אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נמסר, שבשביעי-שליפסח "הישיבה כשלעצמה (=להישאר ער, נוסף על הלימוד) היא גם-כן עניין".

שחרית: חצי הלל. קדיש תתקבל. שיר של יום. מוציאים שני ספרי-תורה, שלוש-עשרה מידות (פעם אחת), ריבונגו-של-עולם, ואני תפילתי, בריך שמיה וכו'. בספר הראשון קוראים לחמישה עולים בפרשת בשלח: "ויהי בשלח... ה' רופאך".

הנה המילים הנאמרות בנגינה מיוחדת כנהוג, לפי שתי הנוסחאות שהביא ב'אוצר מנהגי חב"ד'²⁸, רובן בפסוקים שיש בהם שם ה', והחילוקים ביניהן נכנסו כאן בסוגריים מרובעים: מימינם ומשמאלם (השני), ויאמינו בה' ובמשה עבדו, סוס ורוכבו רמה בים, [זה אילי ואנוהו] אלוקי אבי

(אחש"פ תשי"ב); בכל מקום ומקום שאליו מגיעים, אומרים ד"ת מתורת החסידות (תשד"מ), עניינים קלים (ר"ד ו' טבת תשי"ב); יש לשמח יהודים, ולעוררם בכל ענייני יהדות, כולל חיזוק האמונה בביתא המשיח (תשמ"ו).

23) ספר-המנהגים, שש"פ. 'אוצר' עמ' ריד.

24) משא"כ בלילה רגיל - ראה ש"ס תרצ"ו עמ' 100.

25) ח"ז עמ' 270 ואילך.

26) ח"ב עמ' קכט.

27) 'אוצר' עמ' רטו (וכן האמור בהמשך). בדברי כ"ק אדמו"ר מוהר"ש שבס"ה שם משמע, שגם בליל זה טובלים לפנות בוקר כמו בליל שבעות, ועד"ל בליל הו"ר - 'אוצר' שם עמ' שלג. וע"ע.

28) עמ' ריז.

נוהגים לערוך סעודה זו ברוב עם, ומנגנים ניגוני רבותינו נשיאינו ועלפי הסדר שהורה הרבי בהתוועדויות דראש השנה. לפני כל ניגון מכריזים שם בעל הניגון. ניגון ג' תנועות (להבעש"ט, הה"מ ואדמוה"ז), א"ל אתה (אדמוה"ז), ניגון מקהלת אדמו"ר האמצעי (אדהאמ"צ), ימין ה' (הצ"צ), לכתחילה אריבער (מהר"ש), ניגון הכנה (הרש"ב), הבינוני (הרי"צ), אתה בחרתנו / הוא אלוקינו / הושיעה (הרבי), ניגון הקפות (הרלוי"צ - אביו של הרבי).

לאחרי זה מנגנים כפי שהיה הסדר בסוף ההתוועדויות הגדולות (למעט השנים תשמ"ו ואילך): ניגון הכנה, ד' בבות, ניע זשוריצי. צבאות ה': בשנת תשמ"מ הורה הרבי לערוך כינוסים ומסיבות לילדי ישראל שלפני גיל מצוות (בנים לעצמם ובנות לעצמן) בארץ הקודש ובחו"ל בשביעי שלפסח, להסביר להם את משמעות יציאת מצרים ומסירת נפשם של ישראל אז לעבור בים כדי להגיע למתן תורה, מה שהביא את בקיעת הים ועד למתן תורה, וכדאי ונכון לקשרם עם סעודת משיח, ועלידי זה מחזקים קיום העולם וממהרים את קץ הגלות.³⁹

יום שלישי

כ"ב בניסן - אסרו חג⁴⁰

אין מתענים, ומרבים קצת באכילה ושתייה.⁴¹
עד אחרי ראש חודש אייר, אין אומרים תחנון ו'למנצח... יענך'.⁴²
כינוס תורה: כ"ק אדמו"ר הנהיג, זה כמה שנים, שבהמשך ובסמיכות לחג הפסח⁴³ יארגנו כינוס

39) לקוטי שיחות שם, עמ' 217.
40) בחו"ל - אחרון שלפסח. מהדרין לאכול 'שרויה' בסעודות הלילה והיום. בנסילת מים אחרונים - שוב מעבירים המים על השפתיים כבכל השנה. הדלקת הנרות - רק אחרי צאת הכוכבים, ומברכת "להדליק נר של יו"ט" בלבד. בשחרית מוציאים שני ס"ת (ואומרים י"ג מידות פ"א, רבש"ע וכו'). בראשון קוראים לה' עולים בפ' ראה "כל הבכור", ח"ק, ובשני מפטיר כדאמתול. הפטרה "עוד היום...". הזכרת נשמות. מוסף. אחרי מנחה - סעודת משיח. למחרת - אסרו חג.

41) שו"ע אדמוה"ז סי' תכט סי"ז. לוח כולל חב"ד.

42) לוח כולל חב"ד.

43) וגם לחג השבועות וחגי הסוכות.

את הניגון 'האָפּ קאַזאַק'³⁴ של הרה"ק הסבא משפולה נ"ע.

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ היה נוהג באחרון שלפסח להורות שירקדו "ריקוד של משיח" ("משיח'ס טאַנץ"). והיו פעמים שגם כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הורה כן.

רבינו הבעל שם טוב היה אוכל סעודה שלישית ביום אחרון שלפסח (בחו"ל) והיתה נקראת אצלו "סעודת משיח"³⁵, משום שבים זה מאיר גילוי הארת המשיח.

מנהג קבוע הנהיג כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לשתות ד' כוסות בסעודה זו, ארבע כוסות יין, כנגד ארבע כוסות הנחמה שעתידי הקב"ה להשקות את ישראל. מי שקשה לו, ישתה מעט ויוסיף קצת בכל פעם ויחשב לו ככוס נוספת.³⁶

גם לאחר ארבע הכוסות אפשר לומר 'לחיים', ופשיטא - [שכל זה יהיה] באופן של זהירות משכרות, חסידשלו, היפך הציווי והיפך הרצוי, עלידי זה שייקח כוסות שלפיי ערכו, או שישתה רוב כוס וכיוצא בזה.³⁷

"בארץ ישראל אוכלים סעודת משיח (ושותים ארבע כוסות) בשביעי שלפסח"³⁸. למעשה, עורכים בדרך כלל את הסעודה לאחר תפילת מנחה.

34) ספר הניגונים ח"א, ניגון כד. הטעם משום שזהו ניגון של שמחה וניצחון, שהן נקודות המועדים הללו ('המלך במסיבו' ח"א עמ' קנז), וכן מפני שה'סבא' עסק בפדיון שבויים, השייך לחג הפסח, 'זמן חירותנו' (שם ח"ב עמ' קלו).

35) דהיינו המשכת עניין משיח, המופיע בארוכה בהפטרת היום, בפנימיות, "דם ובשר כבשרו". לקוטי שיחות כרך ז, עמ' 273. וראה ב'אוצר'.

36) שיחת שבת מבה"ח אייר תשי"ז (תורת מנחם ח"ט עמ' 354), וזה בהתאם להאמור בשיחת אחש"פ תשמ"ה סנ"ג, שצ"ל ד' כוסות מלאים דווקא, הובא ב'אוצר' שם עמ' רלג, עיי"ש. בשנת תשמ"ו וממנה והלאה הורה הרבי לשתות ארבע כוסות מלאים עד תומם.
37) 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ג עמ' 173. וראה תורת מנחם - ספר המאמרים מלוקט חלק שלישי עמ' רטו: "באמירת המאמר [ד"ה 'והחרים'] הוסיף כאן בתור עניין בפ"ע: ובודאי שכל אחד ישלים ד' הכוסות, וגם אלה שספק אצלם אם שתו כל ד' הכוסות בכוונה זו (שזה שייך לגאולה העתידה) בודאי ישלימו, דשתיית ד' הכוסות צריכה להיות באופן ודאי וברור, וכאמור, שע"ז מקרבים הגאולה העתידה".

38) סה"ש תנש"א ח"א עמ' 444, הערה 77. לקוטי שיחות כרך כב, עמ' 218. ועוד.

בלא ריקודים, מחולות וכליזמר⁵⁰. מותר לערוך סעודות־רשות, אבל בלי "ריקודים, מחולות ושמחות יתרות"⁵¹. אין להקל בזה בערב שבת־קודש ובמוצאי שבת־קודש יותר מבשאר ימי השבוע. עם זאת, נהגו להתוועד ולזמר ניגונים חסידיים בפה ואף ברשמקול, ואף ה'מחולות' שבהתוועדות אין אוסרים⁵².

הכנסת ספר־תורה מתירים גם בתופים ובמחולות, כנהוג⁵³.

תספורת: על־פי האריז"ל, אין מסתפרים, גם בעלי ברית, ואפילו בל"ג בעומר, עד ערב שבועות. נהוג לחנך בעניין זה גם את הקטנים⁵⁴.

תספורת מצווה לבני שלוש: מי שיום־הולדתם חל עד ל"ג בעומר – יעשה בל"ג בעומר (ואם אפשר – במירון)⁵⁵, ואלה שנולדו אחריו – בערב חג השבועות⁵⁶, אבל אין להקדים התספורת לל"ג בעומר לפני מלאות ליל שלוש שנים⁵⁷.

אם הגיע הילד לגיל זה לפני הפסח, אין לדחות התספורת (והתחלת החינוך) עד ל"ג בעומר, ולכל היותר יכול לסיים התספורת בל"ג בעומר⁵⁸.

את שאר ענייני חינוך הילד (להרגילו בנשיאת טלית־קטן, ברכות־השחר, ברכת־המזון וקריאת־שמע שעל המיטה) יעשו כבר בהגיעו לגיל שלוש⁵⁹.

תורה, מיד לאחר החג ובאופן שיוכלו להגיע אליו גם מרחוק, שבו כמה וכמה שקלא וטריא ומפלפלים בדברי תורה, כי בהמשך לחג הפסח מתחיל מחדש העניין ד'משה קיבל תורה מסיני' תורה שבכתב ותורה שבעל־פה וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, וממילא זהו הזמן המתאים להוסיף בלימוד התורה...

"וכדי להוסיף בזה, כדאי לעורר יהודים בכל מקום ומקום האפשרי, שדבר נכון וטוב מאוד שיערכו 'כינוס תורה' בימים אלו בשבוע זה, או על־כליפנים בשבת הבאה, או בימים שלאחרי זה (בכל מקום – לפי תנאי המקום והזמן). ובמקומות שעורכים כבר כינוס תורה – יוסיפו בזה, בכמות ובאיכות..."

"תכלית הכינוסים היא גם 'והעמידו תלמידים הרבה', ואחד האמצעים להבטיח זאת הוא על־ידי הדפסת הנאמר בכינוסים ('בקלף נאה ודיו נאה')⁴⁴.

מנהגי ימי הספירה

נישואין: אין נושאים נשים בין פסח לעצרת, לפי שהם ימי דין ומתאבלים בהם על עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בימים אלו⁴⁵. בדבר נישואין בל"ג בעומר – משנה אחרונה⁴⁶ ומעשה רב⁴⁷ שעושים גם בליל ל"ג בעומר.

בדבר נישואין בשלושת ימי הגבלה⁴⁸ – בשנים עברו⁴⁹ העדיף הרבי לדחות זאת לאסרו־חג, אך בשנים האחרונות, כשביטל את ההגבלות שבתאריכים כידוע, התיר והסכים לערוך נישואין אז, וכן הורה הרה"ג רז"ש דבורקין ע"ה למעשה. מותר לעשות שידוכים וסעודת־שידוכים

44) סה"ש תשמ"ט ח"ב עמ' 413-411.

45) שו"ע אדמוה"ז סי' תצג ס"א.

46) שיחות קודש תשל"ז ח"א עמ' 703, שערי הל' ומנהג ח"ה עמ' קז.

47) בליל ל"ג בעומר תשמ"ט – התוועדות תשמ"ט ח"ג עמ' 178. ודלא כמ"ש באג"ק כרך ח, עמ' שיח.

ישתדלו לגמור את החופה והסעודה לפני ליל ל"ד, אך אם אירע שנתאחר הסעודה, ו"א אף החופה, יכולים לעשותה בלילה – בין פסח לשבועות עמ' רעח, נטעיגבריא אל הל' פסח ח"ג עמ' ריז ושי"נ.

48) כצ"ל ע"פ שו"ע אדמוה"ז שם ס"ה. ראה אג"ק ח"ט עמ' מו וב'התקשרות' גיליון תסד, עמ' 19.

49) אג"ק כרך ח הנ"ל.

50) ערוך־השולחן שם ס"ב, והמקורות שציינו בס' 'בין פסח לשבועות' עמ' רפה.

51) שו"ע אדמוה"ז שם ס"ו ס"א. וראה לקוטי שיחות כרך לו עמ' 122 (בלה"ק: התוועדות תשמ"ו ח"ג עמ' 337). שו"ת: דברי נחמיה דף ע טור ד. יחווה דעת ח"ו סי' לד.

52) הגרש"ז גרליק ז"ל, ע"פ דיוק הלשון הנ"ל 'ושמחות יתרות'.

53) 'בין פסח לשבועות' עמ' רפו, וראה בירור בנושא זה ב'התקשרות' גיליון רמו עמ' 19. (אך המפורש בסוף שיחת ש"פ אמור תנש"א – סה"ש ח"ב עמ' 534, מתייחס לכאורה לל"ג בעומר עצמו).

54) אגרות הרמ"ז סי' ב, הובא בשער־יתשובה סו"ס תצג. וע' 'אוצר' ס"ע רפג.

55) שערי הלכה ומנהג או"ח ח"ב סימנים רכב, רצו. שלחן מנחם (או"ח) ח"ג עמ' לה־לו, וש"נ.

56) אג"ק ח"ב עמ' תמא (למי שנולד בכ' אייר). 'אוצר' עמ' רס. ולפלא שלא נזכר בספרים הנ"ל.

57) לקוטי שיחות ח"ז עמ' 349.

58) אג"ק ח"ד עמ' לט.

59) אג"ק ח"ה עמ' כב, וח"ד עמ' לט. וראה בכ"ז המובא ב'אוצר' עמ' רנט־רס. אמנם ההכנסה ל'חדר' אינה עניין של 'אירוע', ואינה

- מברכים⁶². מלאכה: נוהגים אנשים ונשים שלא לעשות מלאכה כל ימי הספירה משקיעת החמה ואילך, עד לאחר הספירה⁶³ (וזה סיבה נוספת שגם הנשים יספרו ספירת העומר).

רפואה: "ובפרט שנמצאים אנו בימים שבין פסח לעצרת, זמן מסוגל לרפואת הגוף ובריאות, כמבואר בספרים"⁶⁴.

נסיעות: אין להימנע מנסיעות וטיולים בימי ספירת העומר⁶⁵.

(62) ספר השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 745. וראה 'אוצר' עמ' רנח.
 (63) שו"ע אדמו"ר סו"ס תצג. ומסיים שם "ואותן הנשים שאינן סופרות, אפשר שיש להן לשבות ממלאכה כל הלילה".
 (64) אג"ק כרך טו עמ' ק, ובכ"מ.
 (65) שו"ת מנחת אלעזר ח"ד סי' מד, 'דרכי חיים ושלוש' סי' תרכז (וכתב שאדרבה, ימים אלו הם ימים מוצלחים לנסיעה). (וראה גם בין פסח לשבועות ס"פ טו. נטעי גבריאל פסח ח"ג פנ"ו סי"ד, עיי"ש).

נשים: מותר לאישה לספר בימי הספירה את השערות היוצאות מחוץ לכיסוי הראש ואינה יכולה לכסותן. מריטת שער הגבות, הריסים והרגליים אינה נחשבת תספורת⁶⁰.

'שהחיינו': נוהגים שאין מברכים 'שהחיינו' (מלבד על פדיון הבן ובכל דבר⁶⁶ שעלולים להחמיץ)⁶¹ בימי הספירה. אך בשבת ובל"ג בעומר

חייבת להיעשות מייד בהגיעו לגיל שלוש, אלא כאשר מכניסים אותו ל'חדר' בקביעות (וראה גם בשה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 326, ובלה"ק 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 449, אודות התחלת לימוד א"ב שזמנו "מאז התספורת, או בכל ילד לפום שיעורא דליה") כפי ש"ק אדמו"ר מהורש"ב הוכנס ל'חדר' בגיל שלוש וחצי (לקוטי שיחות ח"ה עמ' 86 ועיי"ש בהערה 4), וכ"ק אדמו"ר מהורי"צ - רק בשנת תרמ"ד - סה"מ תשי"א עמ' 168), ואז מקיימים את כל המנהגים הקשורים בזה. [וראה 'כפר חב"ד' גיליון 1366 עמ' 33 שהיתה הוראה להכניס בגיל חמש, והוא עניין אחר, ראה בהל"ת פ"א ח"א וב'הערות וציונים' שם].
 (60) 'בין פסח לשבועות' עמ' רמא. שבח'המועדים עמ' 188.
 (61) ראה כף החיים סי' תקנ"א סי"ז.

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת - לאור תורתו והדרכותיו של כ"ק אדמו"ר

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד
 • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי.ש. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

לזכות
 אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש